

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЭКОЛОГИЯ ЖӘНЕ ТАБИҒИ РЕСУРСТАР МИНИСТРЛІГІ

«Қазгидромет» РМК

Тау өзендері бойынша гидрометеорологиялық ақпараттар №45 (Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің күнделікті бюллетені)

«06-10» шілдеге 2023 ж.

(бюллетеннің әрекет ету аралығы «05» шілде күні 21 сағаттан «10» шілде күні 21 сағ. дейін 2023 ж.)

құрастырылған уақыты: 05.07.2023 ж.

Мекен жайы : Астана қ., Мәңгілік ел, 11/1
Алматы қ., Абай көшесі, 32

Кезекші синоптик:	Серлибаева Ж.	тел.: 8(7172) 79-83-75	e-mail: ukpp@meteo.kz
Кезекші инженер-гидролог:	Молдағалиева А.	тел.: 8(7172) 79-83-94	e-mail: moldagalieva_a@meteo.kz
СҮЗСББ басшысы:	Яфязова Р.	тел.: 8(727) 267-64-87	e-mail: seli@meteo.kz

**2023 жылғы «06» шілдеге
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы**

Іле Алатау	Кей жерлерде өткінші жаңбыр, күндіз кей уақыттарда қатты жаңбыр (1,0-20,0 мм), найзағай, күндіз бұршақ. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, найзағай кезінде 15-20, екпіні 25 м/с. 2000 м: ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 13-18 градус жылы. 3000 м: ауа температурасы түнде 2-7, күндіз 5-10 градус жылы.
Күнгей Алатау	Кей жерлерде өткінші жаңбыр, күндіз кей уақыттарда қатты жаңбыр (1,0-20,0 мм), найзағай, күндіз бұршақ. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, найзағай кезінде 15-20, екпіні 25 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 13-18 градус жылы.
Теріскей Алатау	Кей жерлерде өткінші жаңбыр, күндіз кей уақыттарда қатты жаңбыр (1,0-20,0 мм), найзағай, күндіз бұршақ. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, найзағай кезінде 15-20, екпіні 25 м/с. Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 14-19 градус жылы.
Жетісу Алатау	Өткінші жаңбыр, күндіз кей уақыттарда қатты жаңбыр (6,0-15,0 мм), найзағай, бұршақ. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, найзағай кезінде 15-20 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 10-15 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 3-8, күндіз 8-13 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Кей жерлерде жаңбыр, күндіз қатты жаңбыр (3,0-17,0 мм), найзағай, бұршақ. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 11-16, күндіз 21-26 градус жылы.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Кей жерлерде жаңбыр, күндіз қатты жаңбыр (3,0-17,0 мм), найзағай, бұршақ. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 11-16, күндіз 21-26 градус жылы.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Өткінші жаңбыр (1,0-6,0 мм), найзағай. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 8-13, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 11-16, күндіз 20-25 градус жылы.
Өгем жотасы	Өткінші жаңбыр (1,0-6,0 мм), найзағай. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 8-13, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, күндіз 23-28 градус жылы.
Маңғыстау таулары	Күндіз кей жерлерде аздаған жаңбыр (0,0-0,7 мм). Солтүстік-шығыстан соғатын жел солтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 22-27, күндіз 30-35 градус жылы.
Сауыр	Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай, бұршақ. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 23-28 градус жылы.
Тарбағатай	Түнде кей жерлерде жаңбыр (1,0-5,0 мм), күндіз жаңбыр (1,0-14,0 мм). Кей жерлерде найзағай, бұршақ. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 12-17, кей жерлерде 20, күндіз 22-27, кей жерлерде 30 градус жылы.
Қазақстандық Алтай	Түнде кей жерлерде жаңбыр (1,0-5,0 мм), күндіз жаңбыр (1,0-14,0 мм). Кей жерлерде найзағай, бұршақ. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, кей жерлерде 18, күндіз 23-28, кей жерлерде 20 градус жылы.

2023 жылғы «07-10» шілдеге арналған ҚР таулы аумағы бойынша консультативтік болжам

Алматы: 07 шілдеде жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0,0-17,0 мм), 08-10 шілдеде кей уақыттарда жаңбыр (0,0-10,0 мм). Ауа температурасы 07-09 шілдеде түнде 7-12, күндіз 18-23 градус жылы, 10 шілдеде түнде 9-14, күндіз 20-25 градус жылы.

Жетісу: 07 шілдеде жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0,0-17,0 мм), 08-10 шілдеде кей уақыттарда жаңбыр (0,0-10,0 мм). Ауа температурасы 07-09 шілдеде түнде 7-12, күндіз 20-25 градус жылы, 10 шілдеде түнде 10-15, күндіз 22-27 градус жылы.

Жамбыл: 07-08 шілдеде жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0,0-17,0 мм), 09 шілдеде кей уақыттарда жаңбыр (0,0-8,0 мм), 10 шілдеде жауын-шашынсыз. Ауа температурасы түнде 07-10 шілдеде 10-15 градус жылы, күндіз 07-09 шілдеде 20-25 градус жылы, 10 шілдеде 22-27 градус жылы.

Түркістан: 07-09 шілдеде кей уақыттарда жаңбыр (0,0-14,0 мм), 10 шілдеде жауын-шашынсыз. Ауа температурасы 07-09 шілдеде түнде 12-17, күндіз 22-27 градус жылы, 10 шілдеде түнде 15-20, күндіз 25-30 градус жылы.

Маңғыстау: 07-10 шілдеде жауын-шашынсыз. Ауа температурасы 07-10 шілдеде түнде 20-25, күндіз 30-35 градус жылы.

Абай: 07-08 шілдеде жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0,0-17,0 мм), 09-10 шілдеде кей уақыттарда жаңбыр (0,0-8,0 мм). Ауа температурасы 07-10 шілдеде түнде 12-17, күндіз 23-28 градус жылы.

Шығыс Қазақстан: 07-09 шілдеде жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0,0-17,0 мм), 10 шілдеде кей уақыттарда жаңбыр (0,0-8,0 мм). Ауа температурасы 07-10 шілдеде түнде 10-15, күндіз 20-25 градус жылы.

2023 жылғы 05 шілдедегі жағдай бойынша Іле Алатауының таулы өзендеріне шолу

Өткен тәулік аралығында Іле Алатауының таулы өзендерінде су деңгейінің ауытқуы байқалды: Батарейка өзені – Просвещенец ГБ-де 2 см-ге, Бұтақ өзені – Бұтақ ГБ-де 1 см-ге, Құмбел өзені – сағасында орналасқан ГБ-де 1 см-ге, Түрген өзені – таутүрген қ. ГБ-де 2 см-ге, Талғар өзені – Талғар қ. ГБ-де 1 см-ге. Үлкен Алматы көлі – Көлдің солтүстік жағалауындағы ГБ 4 см-ге су деңгейінің көтерілуі байқалды. Таудағы температуралық фон 5 °С мәнінен 22 °С оң мәні аралығында сақталады. Таңертеңгі сағат 6-да нөлдік изотерма 3850 м биіктікте болды.

**Іле Алатауының таулы өзендерінің режимі туралы мәліметтер
2023 ж. "05" шілдеге**

№	Өзен	Пункт	Биіктік. м	Ауа температурасы. °С			Жауын-шашын. мм		Су деңгейі. см		Су өтімі. м3/с			Тәуліктегі су деңгейінің өзгерісі (8 сағ.). см	Лай-лылық
				Макс. 04.07.	Мин. 05.07.	08 с. 05.07.	Күн. 04.07.	Түн. 05.07.	Орт. 04.07.	08 с 05.07.	Орт. 04.07.	Макс. 04.07.	08 ч 05.07.		
1	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС	3017	12.2	5.4		6.8	0.9							*
2	Кіші Алматы	Мыңжылқы ГБ	3017			6.0			266	264				-1	*
3	Кіші Алматы	Тұйықсу а/б ГБ	2466			10.0			619	619	1.40	1.40	1.40	0	*
4	Кіші Алматы	Шымбұлақ МС	2200	21.0	9.2		0.2	2.2							*
5	Кіші Алматы	Сарысай ГБ	1928			13.0			270	270	2.28	2.28	2.28	0	*
6	Кіші Алматы	Медеу ГБ	1700			16.0		5.0	114	109				-3	*
7	Батарейка	Просвещенец д/ү ГБ	1569			18.0			35	37	0.05	0.04	0.05	+2	*
8	Кіші Алматы	Алматы қ. ГБ	1179			15.0		3.0	190	186	1.75	2.00	1.29	-2	*
9	Бұтақ	Бұтақ а. ГБ	1475			17.0			248	248				+1	*
10	Үлкен Алматы	Көлден 1.1 км биіктіктегі ГБ	2654			8.0			319	318	1.60	2.03	1.17	0	*
11	Үлкен Алматы	Проходной ө. сағасы-нан 2 км жоғары ГБ	1471			16.0			269	269				0	*
12	Құмбел	сағасы ГБ	2150			11.0		6.0	74	75				+1	*
13	Проходная	сағасы ГБ	1422			17.0			286	285	2.46	2.55	2.38	0	*
14	Терісбұтақ	сағасы ГБ	1362			18.0			212	211	0.81	0.84	0.79	0	*
15	Қаскелен	Қаскелен қ. ГБ	1133			22.0		2.0	289	287	4.94	4.94	4.70	-3	*
16	Түрген	Таутүрген а. ГБ	1054			19.0		5.0	113	115	7.84	8.55	7.84	+2	1
17	Есік	Есік қ. ГБ	1279			18.0		1.0	222	220				-4	*
18	Талғар	Талғар қ. ГБ	1199			16.0		0.7	305	305				+1	*
19	Үлкен Алматы көлі	Көлдің солтүстік жағалауындағы ГБ	2500	17.8	6.9		2.7	4.0	52	55				+4	*
20	Баянкөл	Баянкөл а. ГБ*	2169												*
21	Көктал	Аралтөбе а. ГБ	1630			15.0			246	246	15.2	15.2	15.2	0	*
22	Мерке	Ұлбутуй қыс. ГБ	1026						126	126	4.88	4.64	4.95	-1	*

Ескертпе:

*-деректер жоқ

**-өзен қатып қалды

Қазақстан аумағы бойынша жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы Кеңес беру
«06-10» шілдеге 2023 ж.

Облыстар	Сел қауіпті аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Биік таулы аймақта жауын-шашын қар түрінде болды, маусымдық қар сызығы уақытша 3300 м биіктікке дейін төмендеді. Ауа температурасы салыстырмалы түрде төмен болғандықтан, биік таулы аймақта қар жамылғысының еруі баяулады. 6 шілдеде кей жерлерде өткінші жаңбыр, күндіз кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-20 мм), найзағай, күндіз бұршақ. Селдің пайда болуы жоққа шығарылмайды, өйткені ол жаңбырдың қарқындылығына және ұзақтығына байланысты. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз. Кіші және Үлкен Алматы өзендері алаптары үшін, сел қалыптастырушы факторлардың критериалды мәндеріне жеткен кезде. дауылды ескерту берілетін болады. 07 шілдеде жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0-17 мм). Селдің пайда болуы жоққа шығарылмайды, өйткені ол жаңбырдың қарқындылығына және ұзақтығына байланысты. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз. Кіші және Үлкен Алматы өзендері алаптары үшін, сел қалыптастырушы факторлардың критериалды мәндеріне жеткен кезде. дауылды ескерту берілетін болады. 08-10 шілдеде кей уақыттарда жаңбыр (0-10 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Күнгей Алатауы	Биік таулы аймақта жауын-шашын қар түрінде болды, маусымдық қар сызығы уақытша төмендеді. Ауа температурасы салыстырмалы түрде төмен болғандықтан, биік таулы аймақта қар жамылғысының еруі баяулады. 6 шілдеде кей жерлерде өткінші жаңбыр, күндіз кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-20 мм), найзағай, күндіз бұршақ. Селдің пайда болуы жоққа шығарылмайды, өйткені ол жаңбырдың қарқындылығына және ұзақтығына байланысты. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.
	Теріскей Алатау	07 шілдеде жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0-17 мм). Селдің пайда болуы жоққа шығарылмайды, өйткені ол жаңбырдың қарқындылығына және ұзақтығына байланысты. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз. 08-10 шілдеде кей уақыттарда жаңбыр (0-10 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Жетісу	Жетісу Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Биік таулы аймақта қар жамылғысының еруі жалғасуда. 6 шілдеде өткінші жаңбыр, күндіз кей уақыттарда қатты жаңбыр (6-15 мм), найзағай, бұршақ. Селдің пайда болуы жоққа шығарылмайды, өйткені ол жаңбырдың қарқындылығына және ұзақтығына байланысты. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз. 07 шілдеде жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0-17 мм). Селдің пайда болуы жоққа шығарылмайды, өйткені ол жаңбырдың қарқындылығына және ұзақтығына байланысты. Сел

		қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз. 08-10 шілдеде кей уақыттарда жаңбыр (0-10 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Биік таулы аймақта қар жамылғысының еруі жалғасуда. 6 шілдеде кей жерлерде жаңбыр, күндіз қатты жаңбыр (3-17 мм), найзағай, бұршақ. Селдің пайда болуы жоққа шығарылмайды, өйткені ол жаңбырдың қарқындылығына және ұзақтығына байланысты. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.
	Талас Алатауы	07-08 шілдеде жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0-17 мм). Селдің пайда болуы жоққа шығарылмайды, өйткені ол жаңбырдың қарқындылығына және ұзақтығына байланысты. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз. 09 шілдеде кей уақыттарда жаңбыр (0-8 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 10 шілдеде жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Түркістан	Талас Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Биік таулы аймақта қар жамылғысының еруі жалғасуда. 6 шілдеде өткінші жаңбыр (1-6 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 07-09 шілдеде кей уақыттарда жаңбыр (0-14 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 10 шілдеде жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Өгем жотасы	
Маңғыстау	Маңғыстау таулары	6 шілдеде күндіз кей жерлерде аздаған жаңбыр (0-0,7 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 07-10 шілдеде жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Абай	Тарбағатай	Үзіліссіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. 6 шілдеде түнде кей жерлерде жаңбыр (1-5 мм), күндіз жаңбыр (1-14 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 07-08 шілдеде жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0-17 мм). Селдің пайда болуы жоққа шығарылмайды, өйткені ол жаңбырдың қарқындылығына және ұзақтығына байланысты. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз. 09-10 шілдеде кей уақыттарда жаңбыр (0-8 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Шығыс Қазақстан	Сауыр	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Қар жамылғысының еруі жалғасуда. 6 шілдеде күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-5 мм), найзағай, бұршақ. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 07-09 шілдеде жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0-17 мм). Селдің пайда болуы жоққа шығарылмайды, өйткені ол жаңбырдың қарқындылығына және ұзақтығына байланысты. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз. 10 шілдеде кей уақыттарда жаңбыр (0-8 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Қазақстандық Алтай	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен аспайды. Қар жамылғысының еруі жалғасуда. 6 шілдеде түнде кей жерлерде жаңбыр (1-5 мм), күндіз жаңбыр (1-14 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 07-09 шілдеде жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0-17 мм). Селдің пайда болуы жоққа шығарылмайды, өйткені ол жаңбырдың қарқындылығына және ұзақтығына байланысты. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз. 10 шілдеде кей уақыттарда жаңбыр (0-8 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз (5 Қосымша).

Сел қауіптілігінің белгілері және Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

Тауларға баруды және тауда болуды жоспарлау кезінде ауа райы болжамын ескеру және дауылды ескертулерді қадағалау, сұрапыл апат қауіптілігіне уақытылы әрекет ету қажет.

Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін, ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел тасқынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Күшті жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қауіптілігінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

- ✓ Өзен арнасына, құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.